

TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTASUUNNITELMA 2021–2025

1. LAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT

Tarkastuslautakunnan ja -viraston tehtävät on määritelty kuntalaissa (410/2015) ja kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä.

Tarkastuslautakunta järjestää hallinnon ja talouden tarkastuksen, valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioi valtuuston kaupungille ja kaupunkikonsernille asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta ja valvoo lakisääteisen sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista sekä saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Lisäksi lautakunnan tulee valmistella kaupunginhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Arvioititehtävänsä varten lautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen.

Lisäksi lautakunta

- seuraa yleisesti kaupunkikonsernin hallintoa ja taloutta sekä niissä ja kaupungin toiminnassa tapahtuvia muutoksia,
- kehittää ulkoista valvontaa ja asettaa sille tavoitteet sekä seuraa niiden toteutumista ja
- seuraa, että tilivelvolliset ja muut toiminnasta vastaavat henkilöt ovat ryhtyneet tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden suositusten ja muistutusten johdosta, joihin tilintarkastus on antanut aihetta.

Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista ja toiminnan tuloksellisuutta. Tilintarkastajan tehtävänä on esittää näkemyksensä toiminnan oikeellisuudesta ja laillisuudesta.

Tarkastuslautakunnan ja -viraston tärkeimmät toiminnan ja talouden tavoitteet, kaupunkistrategian toteuttamista koskevat toimenpiteet ja toimintaympäristön muutokset esitetään valtuuston vuosittain hyväksymässä talousarviossa ja lautakunnan hyväksymässä tulosbudjetissa. Lautakunnan toimikauden kattavassa toimintasuunnitelmassa kuvataan lautakunnan lakisääteistä arviointitehtävää, tilintarkastuksen järjestämistä ja sidonnaisuusilmoitusten valvontaa koskevat linjaukset.

2. TILINTARKASTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Tarkastuslautakunta toteuttaa kaupunkistrategiaa järjestämällä Helsingin kaupunkikonsernin tilintarkastuksen siten, että se suoritetaan kustannustehokkaasti ja laadukkaasti tilintarkastusta koskevien säädösten ja määräysten sekä (julkishallinnon) hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuustolle esityksen tilintarkastajan valinnasta, tekee tilintarkastussopimuksen ja valvoo sopimuksen noudattamista. Valinnan valmistelun yhteydessä lautakunta määrittelee tilintarkastajan toimikauden pituuden, joka voi olla enintään kuusi vuotta.

Tarkastuslautakunta on tehnyt sopimuksen Helsingin kaupungin tilivuosien 2019–2022 ja optiona tilivuosien 2023–2024 tilintarkastuksen suorittamisesta ja järjestänyt konserniyhteisöjen tilivuosien 2020–2021 ja optiona tilivuosien 2022–2023 tilintarkastuspalvelut.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi valmistella kaupunginvaltuustolle tilivelvollisten luettelo. Kaupunginvaltuusto hyväksyi luettelon ensimmäisen kerran 22.9.2021. Tilivelvollisuusluettelon ylläpitäminen osoitettiin tarkastusvirastolle. Mikäli luetteloon tulee merkittäviä muutoksia, tarkastuslautakunta valmistelee asian kaupunginvaltuuston päätettäväksi kuullen kaupunginhallitusta ja kaupungin tilintarkastajaa.

Tilintarkastuksen toteutus

Hallintosäännön 21 luvun 3 §:n mukaan tilintarkastaja laatii toimikaudekseen tarkastussuunnitelman ja vuosittain kullekin tilikaudelle työohjelman, jotka toimitetaan tarkastuslautakunnalle tiedoksi.

Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma esitellään tarkastuslautakunnalle toimikauden alussa ja aina, kun siihen tehdään merkittäviä muutoksia. Vuosittainen työohjelma tulee esitellä ko. tilikauden toukokuun loppuun mennessä ja aina, kun siihen tehdään merkittäviä muutoksia.

Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelman ja työohjelman toteutumisesta, tarkastustyön kulusta ja tarkastustyössä tehdyistä havainnoista lautakunnan kanssa sovittavalla tavalla, vähintään kolme kertaa tarkastusvuoden aikana.

Ensimmäinen väliraportti esitellään tarkastuslautakunnalle viimeistään tilikauden marraskuussa, toinen väliraportti viimeistään tilikautta seuraavan vuoden helmikuussa ja yhteenvetoraportti sekä tilintarkastuskertomus tilikautta seuraavan vuoden toukokuussa. Tilintarkastajan edustajat ovat pyydettyinä läsnä niissä tarkastuslautakunnan kokouksissa, joissa käsitellään tilintarkastajan raportteja ja ilmoituksia tai kun tarkastuslautakunta pitää sitä muuten tarpeellisena.

Tilintarkastaja antaa tilintarkastuskertomuksen huhtikuun loppuun mennessä tarkastuslautakunnalle edelleen kaupunginvaltuustolle toimitettavaksi. Sen lisäksi, mitä kuntalain 125 §:ssä tilintarkastuskertomuksen sisällöstä säädetään, on kertomuksessa annettava lausunto tilikauden tuloksen käsittelyä koskevasta kaupunginhallituksen esityksestä.

Tilintarkastuksen vaikuttavuuden seuranta

Tarkastuslautakunta seuraa, että tilivelvolliset ja muut toiminnasta vastaavat henkilöt ovat ryhtyneet tarpeellisiin toimenpiteisiin niiden suositusten ja muistutusten johdosta, joihin tilintarkastus on antanut aihetta.

Tilintarkastaja ja tarkastusvirasto valmistelevat yhteistyössä tarkastuslautakunnalle seurantaraportit tilintarkastuksessa annettujen suositusten toteutumisesta. Kauden 2020–2021 seurantaraportti esitellään tarkastuslautakunnalle alkuvuodesta 2023.

Tilintarkastussopimuksen noudattamisen valvonta

Kaupungin tilintarkastajan tulee ilmoittaa tilintarkastussopimuksen mukaisesti kaupungilta tai sen tytäryhteisöiltä saamista erityistoimeksiannoista tarkastuslautakunnalle. Tarkastusvirasto avustaa lautakuntaa tilintarkastussopimuksen noudattamisen valvonnassa.

Tilintarkastuksen kilpailuttamiseen liittyvät linjaukset

Kaupungin voimassa oleva tilintarkastussopimus on laadittu tilikausille 2019–2022 ja optiona tilikausille 2023–2024. Uuden tilintarkastussopimuksen kilpailuttaminen käynnistetään vuonna 2022 tarjouspyynnön valmistelulla. Valmistelun yhteydessä lautakunta päättää sopimuskauden pituudesta. Kaupungin tilintarkastuspalvelujen hankintaa koskeva päätös valmistellaan tarkastuslautakunnan käsittelyyn ja edelleen valtuuston päätettäväksi kevätkaudella 2023.

Kaupunkikonsernin tytäryhteisöjä koskeva tilintarkastussopimus on voimassa tilikausilla 2020–2021 ja optiona tilikausilla 2022–2023. Tarkastuslautakunnan on tarkoitus päättää sopimukseen sisältyvän optiokauden käytöstä vuoden 2021 loppuun mennessä.

Tarkastusvirasto toimii tilintarkastuspalvelujen hankinta- ja yhteishankintayksikönä.

Tarkastusviraston rooli tilintarkastuksen suorittamisessa

Tarkastusvirasto avustaa tilintarkastajaa kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksessa ja raportoi tarkastustyönsä tuloksista tilintarkastajalle.

Viestintä

Tilintarkastukseen liittyvästä viestinnästä vastaa ensisijaisesti kaupungin tilintarkastaja, ja tarvittaessa tarkastusjohtaja.

3. ARVIOINTITOIMINTA

Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta toteuttaa kaupunkistrategiaa tuottamalla valtuustolle tietoa tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnan tuloksellisesta ja tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä kaupungin strategista ohjausta, päätöksentekoa ja johtamista varten. Arviointi toteutetaan suunnitelmallisesti ja kustannustehokkaasti sekä kohdennetaan valtuustokaudella kaupunkistrategian kaikkiin pääkohtiin.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Toimikausi 2021–2025 jakautuu itsenäisiin arviointivuosiin 2021, 2022, 2023 ja 2024. Tarkastusvirasto valmistele yhteistyössä tarkastuslautakunnan kanssa jokaista arviointivuotta varten arviointisuunnitelman, jossa määritellään kaikki arviointitehtävät toimikunnittain ja arviointiaiheittain. Tarkastuslautakunta hyväksyy arviointisuunnitelman viimeistään arviointivuotta koskevan toukokuun loppuun mennessä.

Tarkastusvirasto valmistele yhteistyössä toimintakaudeksi 2021–2025 valitun tarkastuslautakunnan ja sen toimikuntien kanssa arviointisuunnitelman myös vuodelle 2025. Toimikautensa päättävä tarkastuslautakunta hyväksyy arviointisuunnitelman toukokuussa, jotta arviointien valmistelu voidaan käynnistää aikataulussa. Toimikaudeksi 2025–2029 valittava tarkastuslautakunta käsittelee vuoden 2025 arviointisuunnitelman ja toteuttaa suunnitelman.

Tarkastuslautakunta on jakautunut kahteen toimikuntaan päättämänsä vastuualuejaon mukaisesti. Toimikuntien kokoonpanoihin on mahdollista tehdä muutoksia lautakunnan toimikauden puolella välissä. Toimikunnat toimivat arviointisuunnitelmassa esitetyn vastuujaon mukaisesti arviointitoiminnan ohjausryhminä.

Tarkastusviraston rooli arvioinnin suorittamisessa

Tarkastusvirasto arvioi suoraan kaupunginvaltuuston ja tarkastuslautakunnan alaisena valtuuston kaupunkikonsernille asettamien tavoitteiden toteutumista ja toiminnan tuloksellista ja tarkoituksenmukaista järjestämistä. Tarkastusviraston lautakunnalle valmistelemissa arvioinneissa noudatetaan tarkastusvirastossa hyväksyttyä *Arvioinnin käsikirjaa*, jossa on määritely arvioinnin toteutukseen ja laadunvalvontaan liittyvät menettelytavat.

Arvioinnin painopisteet ja laajuus

Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmassa arvioinnit jaetaan tavoitearviointiin sekä toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointiin. Vuosittain arvioidaan kaupunginvaltuuston talousarviossa asettamien sitovien tavoitteiden toteutumista, kaupungin taloutta ja lautakunnan esittämien suositusten vaikuttavuutta. Muut arviointisuunnitelmaan sisällytettävät arviointiaiheet ovat vaihtuvia. Lähtökohtana on, että vaihtuvista arviointiaiheista suurin osa kytkeytyy kaupunkistrategiaan ja ne kohdistuvat strategian kaikkiin pääkohtiin.

Vuosina 2022–2025 arviointiaiheet painottuvat seuraaviin kaupunkistrategian osa-alueisiin:

- Maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia
- Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua
- Taide ja kulttuuri ovat hyvän elämän mahdollistaja
- Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki
- Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan
- Toimiva ja kaunis kaupunki
- Älykkäät liikenneratkaisut ovat sujuvan arjen perusta
- Helsinkiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat
- Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana
- Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki
- Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen
- Helsinki on houkutteleva osajille ja yrityksille
- Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä Helsingin kehittämisessä

Kunkin vuoden arviointisuunnitelmassa täsmennetään, mitä strategian osa-alueita kunakin vuonna arvioidaan. Vuosittaisten arviointisuunnitelmien valmistelussa pyritään siihen, että kaupunkistrategian 13 osa-alueita tulevat kattavasti arvioiduiksi valtuustokauden aikana. On tarkoituksenmukaista, että kaikkia teemoja ei arvioida joka vuosi, vaan tarkastuslautakunta voi päättää painottaa tiettyjä teemoja tiettyinä vuosina.

Raportointi

Tarkastusvirasto raportoi arviointitulokset tarkastuslautakunnan toimikunnille aiheittain. Toimikunnat seuraavat arviointien etenemistä kokouksissaan.

Arviointikertomus valmistuu vuosittain 20.4. mennessä ja sen hyväksymisestä päättää tarkastuslautakunta. Valmistumisen jälkeen arviointikertomuksesta pyydetään kaupunginhallituksen ja tarvittaessa muiden toimielinten lausunnot. Arviointikertomus ja siitä pyydetyt lausunnot ovat valtuuston käsittelyssä kesäkuussa tilinpäätöksen yhteydessä. Tuolloin kaupunginvaltuusto kehottaa kau-

punginhallitusta antamaan joulukuun loppuun mennessä valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

Viestintä

Mediaviestinnästä vastaavat tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja tarkastusjohtaja. Kaupungin sisäisestä viestinnästä huolehtii arviointipäällikkö. Viestinnässä painotetaan sähköisiä viestintävälineitä.

Lautakunnan arviointitoiminnan laadun varmistaminen

Laadun kehittämisessä käytetään asiakaskyselyjä valtuustolle, valtuustoryhmien edustajien haastatteluja, arviointikohteiden palautekyselyä ja arviointikertomuksen ulkoista auditointia. Sisäistä laadunvarmistusta tehdään menettelyllä, jossa johtava tuloksellisuustarkastaja tai arviointipäällikkö kommentoi arvioinnin toteuttamissuunnitelmat, arviointimuistiot ja arviointikertomuksen tekstiluonnokset. Lisäksi arviointipäällikkö kommentoi kaikki arviointikertomustekstit. Sisäisen laadunvarmistuksen jälkeen arviointikohteilla on mahdollisuus kommentoida arviointimuistioita ja arviointikertomuksen tekstejä.

Yhteistyö pääkaupunkiseudun tarkastuslautakuntien kanssa

Tarkastuslautakunta jatkaa osallistumista pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteistyöhön. Yhteistyön muotoja ovat vuosittain pidettävä koulutus ja lähes vuosittain toteutettava yhteisarviointi. Yhteisarviointia ohjaa PKS-ohjausryhmä, jossa Helsingin tarkastuslautakuntaa edustaa lautakunnan puheenjohtaja. Ohjausryhmän varajäsenenä toimii lautakunnan varapuheenjohtaja. Ohjausryhmän kokouksiin osallistuvat myös tarkastusjohtaja ja arviointipäällikkö sekä tarvittaessa ne tarkastajat, jotka toteuttavat yhteisarviointia.

4. SIDONNAISUUSILMOITUSTEN VALVONTA

Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Kaupungin hallintosäännössä lautakunta on nimetty sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjäksi. Lautakunta saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Sidonnaisuusilmoitusten tarkoituksena on kaupungin päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. Sidonnaisuuksien valvonta tukee omalta osaltaan kaupungin tavoitetta olla avoin Helsinki. Valvonta toteutetaan kustannustehokkaasti hyödyntäen sähköistä asiointia.

Tarkastusvirasto valmistelee tarkastuslautakunnalle sidonnaisuusilmoituksia koskevat valvonta-asiat. Valmistelu suoritetaan siten, että lautakunta voi saattaa sidonnaisuusilmoitukset valtuuston tiedoksi kesäkuussa ja joulukuussa.

Ilmoitusten käsittelystä kertyviä kokemuksia ja sidonnaisuusilmoitusvelvollisilta saatavaa palautetta hyödynnetään jatkuvasti toiminnan kehittämisessä. Laajemmin ilmoitusvelvollisten asiakastyytyväisyyttä kartoitetaan kyselyllä valtuustokauden loppupuolella.

Viestintä

Tarkastusvirasto huolehtii sidonnaisuusilmoitusvelvollisiin kohdistuvasta viestinnästä. Muusta sidonnaisuusilmoitusten valvontaan liittyvästä viestinnästä vastaavat tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja tarkastusjohtaja.